

Протокол № 1 від 25 листопада 2019 р.
Засідання міжкафедрального наукового семінару
на тему «Критерії оцінювання якості освітньо-наукових програм
«Екологія» (спеціальність 101 Екологія) та «Біологія» (091
Біологія)

Присутні: декан БЕФ, проф. Севериновська О.В., зав. каф. біохімії та фізіології Ушакова Г.О., доценти каф. біохімії та фізіології Дьомшина О.О. та Хоменко О.М., зав. каф. фізіології та інтродукції рослин Лихолат Ю.В., проф. каф. фізіології та інтродукції рослин Зайцева І.О., проф. каф. фізіології та інтродукції рослин Юсипів Т.І., зав. каф. зоології та екології Пахомов О.Є., проф. каф. зоології та екології Кунах О.М., доц. каф. зоології та екології Бобильов Ю.П., зав. каф. геоботаніки, ґрунтознавства та екології Горбань В.А., зав. каф. загальної біології та водних біоресурсів Маренков О.М., доц. каф. загальної біології та водних біоресурсів Шарамок Т.С., зав. каф. мікробіології, вірусології та біотехнології Скляр Т.В., доц. каф. мікробіології, вірусології та біотехнології Гаврилюк В.Г., аспіранти за ОНП «Екологія» за спеціальністю 101 Екологія Бондарєв Д.Л., Ганжа Д.С. (наукові співробітники природного заповіднику «Дніпровсько-Орільський»), Гуслистий А.О., Жукова Ю.О., Подолкін С.І., аспіранти навчання за ОНП «Біологія за спеціальністю 091 Біологія Корженевська П.О., Нестеренко О.С., Муравйова Д.В., Довбань О.О., Сила Б.С., Павленко Г.Ю.

Виступили:

Декан БЕФ, проф. Севериновська О.В. зазначила, що показником високої якості освітніх програм являється їх відповідність певним критеріям, до числа яких належать чітко сформульовані цілі ОП, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання за нею повинні визначатись з урахуванням потреб заінтересованих сторін, а саме потенційних роботодавців (стейхолдерів), здобувачів, академічної спільноти. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання повинні ураховувати тенденції розвитку спеціальності, ринку праці, галузевий та регіональний контекст, а також досвід аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм. За спеціальностями 101 Екологія та 091 Біологія для третього науково-освітнього рівня стандарт спеціальності відсутній, отже програмні результати ОНП повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня. Наступний важливий критерій – це структура та зміст освітньої складової програми. Я знаю, що обсяг ОНП «Біологія» та «Екологія» повністю відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти. Нам потрібно упевнитись, що зміст освітніх програм має чітку структуру, що освітні компоненти, включені до освітньої

програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання. Також зміст ОНП повинен відповідати відповідним спеціальностям. Що особливо важливо, ОНП повинна надавати можливість здобувачу для формування індивідуальної освітньої траєкторії. Пропоную обговорити ці питання відносно наших ОНП.

Зав. кафедри зоології та екології, проф. Пахомов О.Є. зазначив, що освітня програма «Екологія» має чітко сформульовані цілі, які повністю відповідають місії та стратегії ДНУ, під час формулювання цілей ОП та її програмних результатів навчання урахувались позиції та потреби заінтересованих сторін, а саме стейкхолдерів, здобувачів та академічної спільноти. Зараз на семінарі присутні наші здобувачі 4 року навчання Бондарєв Д.Л., Ганжа Д.С., Гуслистий А.О., які приймали активну участь в обговоренні цілей та результатів навчання з самого початку створення програми. Можливо хтось з них захоче висказатись з цього приводу.

Здобувач 4 року заочної форми навчання Бондарєв Д.Л. хочу зазначити, що у травні 2019 р. я разом з іншими аспірантами був запрошений на розширене засідання випускових кафедр зоології та екології і каф. геоботаніки, ґрунтознавства та екології, де приймав участь в обговоренні питань формулювання цілей та програмних результатів ОНП «Екологія». На мою думку, такі дисципліни, які з цього навчального року були введені до ОНП за нашим проханням, формуватимуть здатність застосовувати отримані знання для розв'язання конкретних проблем, а саме розробляти заходи щодо збереження та відтворення екосистем, проводити дослідження їх структури, функціонування, динаміки та розвитку, що особливо актуально для наукових співробітників в галузі природно-заповідної справи. Для мене особисто це дуже важливо, оскільки я являюсь науковим співробітником природного заповідника «Дніпровсько-Орільський», і наш заповідник активно співпрацює з ДНУ, ми маємо договір про НТС, а тому зацікавлені у високій фаховій підготовці майбутніх фахівців-екологів.

Зав. кафедри зоології та екології, проф. Пахомов О.Є. хочу також відмітити, що під час оновлення ОНП нами було враховано галузевий та регіональний контекст, що знайшло відображення у програмних результатах освітньої складової програми, а також у виборі тематик наукових досліджень аспірантів, що вже мають реальні практичні результати. Наші аспіранти Гуслистий А.О. та Козак В.М. приймали участь у науково-дослідній роботі для молодих вчених, проект Гуслистого А.О. «Відновлення біорізноманіття порушених територій шляхом створення штучних мікросистем» посів перше місце на національному конкурсі The Quarry Life Award 2018. Також програма повністю відповідає спеціальності 101 Екологія. Об'єктом вивчення ОНП являється структура та функції екосистем природного та антропогенного походження, їх взаємодія з навколишнім

середовищем, антропогенний вплив на довкілля та оптимізація природокористування. Стандарт спеціальності 101 Екологія для третього освітньо-наукового рівня на сьогодні відсутній, але на початку 2019 року проект стандарту було опубліковано на сайті МОНУ, у зв'язку з чим на розширеному засіданні кафедр зоології та екології і геоботаніки, ґрунтознавства та екології за участю здобувачів та стейкхолдерів відбувся перегляд і уточнення мети ОНП, її компетентностей, програмних результатів навчання, а відповідно, й змісту освітніх компонент. Ці зміни були затверджені на засіданні науково-методичної ради факультету. Здобувачі мають можливість формувати індивідуальну освітню траєкторію шляхом обрання теми дослідження, керівника – одного або декількох, вибіркових дисциплін. Єдине питання, яке залишається відкритим – це визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Яким документом воно регулюється у межах нашого ЗВО? Хоча до сих пір ми не мали проблем стосовно цього, але гадаю, що воно повинно бути вирішене.

Декан ФБЕМ, проф. Севериновська О.В. Так, дійсно, дане питання повинно бути врегульоване. Зараз керівництво університету розробляє положення, згідно з яким питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, буде повністю врегульоване. Давайте обговоримо наступні критерії. Форми та методи навчання і викладання за ОП повинні відповідати вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Форми викладання в ДНУ окреслені Положенням про організацію освітнього процесу в ДНУ, з яким кожен повинен бути ознайомлений. Раджу також викладачам звернути увагу на ті методи викладання, які вони використовують. Наскільки вони є інноваційними, інтерактивними, наскільки відповідають вимогам здобувачів. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів за ОП повинні бути чіткими, зрозумілими, давати можливість досягнути результатів навчання. У ДНУ діє Положення про організацію і проведення поточного і семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти ДНУ, раджу користуватися ним під час визначення форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання. Дотримання академічної доброчесності в ДНУ посідає провідне положення. Пропоную повернутись до цього питання більш детально під час наступних зустрічей. Критерій відносно людських ресурсів на наших ОНП дотримується повною мірою, оскільки усі викладачі, задіяні до реалізації освітньої програми, є справжніми професіоналами і відповідають ліцензійним вимогам. Необхідно більш пильну увагу звернути на питання залучення до викладання роботодавців та професіоналів-практиків.

Проф. кафедри зоології та екології, Кунах О.В. хочу зазначити з цього приводу, що аспіранти, які навчаються на ОНП «Екологія», регулярно присутні на засіданнях спеціалізованої вченої ради Д 08.051.04 для захисту докторських дисертацій зі спеціальності 03.00.16 Екологія, де мають можливість приймати участь в обговореннях, задавати питання дисертантам.

Опонентами, членами ради на засіданнях являються провідні науковці, які консультують аспірантів, а також виступають для них з короткими лекціями. Також директор з розвитку Науково-Виробничого Підприємства «ЕКО КУЛЬТУРА» та наш випускник Балдін Антон Олександрович регулярно проводить лекції-співбесіди з аспірантами стосовно напряму досліджень його підприємства. Ми також плануємо залучати до занять і інших стейкхолдерів, а також викладачів з інших ЗВО.

Декан ФБЕМ, проф. Севериновська О.В. Наступним критерієм є освітнє середовище та матеріальні ресурси. Ми всі добре знаємо інфраструктуру ДНУ, матеріально-технічні ресурси, якими забезпечується кожна ОНП. Усі вони доступні для здобувачів. Ми повинні звернути увагу на навчально-методичне забезпечення програм.

Зав. каф. біохімії та фізіології Ушакова Г.О. Для підготовки ОНП Біологія враховано всі матеріальні можливості факультету та інфраструктури ДНУ: «Факультет має низку науково-дослідницьких і навчально-освітніх структурних підрозділів, а саме: науково-дослідні лабораторії, обладнані сучасними приладами, науково-дослідний інститут біології, ботанічний сад ДНУ, акваріум, зоологічний музей, інформаційно-обчислювальний сектор, віварій. Для забезпечення навчального процесу на високому рівні активно використовується комп'ютерний клас, що створює умови для забезпечення ефективного викладання наявних дисциплін. Аспіранти приймають участь у наукових дослідженнях в межах позабюджетних кафедральних тем і наукових тем, які фінансуються за кошти загального бюджету МОН України.

Зав. кафедри зоології та екології, проф. Пахомов О.Є. Викладачі випускових кафедр зараз плідно працюють над оновленням навчально-методичного забезпечення ОНП «Екологія». Нашою кафедрою планується видати близька 7 посібників. Співавторами посібників виступають деякі з наших здобувачів та стейкхолдерів.

Декан ФБЕМ, проф. Севериновська О.В. Гадаю, що на ОНП «Екологія» та «Біологія» забезпечується внутрішня система якості програм, оскільки кафедри, факультет та ДНУ дотримуються встановлених процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП, до цього процесу залучаються здобувачі та роботодавці. Оскільки випуск за ОНП тільки розпочався, ми поки що не маємо можливості робити висновки щодо кар'єрного шляху випускників наших програм, але пропоную у подальшому обов'язково розробити анкету для випускників. Для освітніх програм третього (освітньо-наукового рівня) особливо важливим є десятий критерій – навчання через дослідження.

Зав. кафедри зоології та екології, проф. Пахомов О.Є. Відносно даного критерію хочу відмітити, що ОНП «Екологія» враховує наукові інтереси

здобувачів, їх пропозиції завжди беруться до уваги під час перегляду програми. Також наукова діяльність аспірантів повністю відповідає напряму досліджень наукових керівників. Наприклад, наукові дослідження доцента Бригадиренка В.В. тісно пов'язані з роботою його здобувачки Козак В.М., яка досліджує вплив антропогенних полютантів на популяції ківсяків. Особисто я займаюсь питаннями збереження і відтворення біорізноманіття тварин і рослин степової зони України. Дисертаційні роботи моїх аспірантів Ганжі Д.С та Подолкіна С.А. присвячені аналізу рослинних і тваринних угруповань в умовах Степового Придніпров'я. Аспіранти регулярно доповідають про результати досліджень на кафедральних наукових семінарах, національних та міжнародних конференціях. На базі кафедри зоології та екології проводиться міжнародна конференція «Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах», аспіранти ОП є її учасниками. Аспірант Гуслистий А.О. являється членом редакційної колегії журналу «Biosystems Diversity», цей журнал входить до наукометричних баз Web of Science та Scopus.

Доц. каф. біохімії та фізіології Дьомшина О.О. аспіранти, що обрали своїм напрямком дослідження біохімічного та фізіологічного спрямування за ОНП Біологія завжди залучаються до виконання держбюджетних тем та приймають участь у міжнародних проєктах у рамках угод, які зараз активні на кафедрі. Аспіранти Довбань О.О. та Муравйова Д.В. приймали активну участь у проєкті Докхаб за програмою Ерасмус+. Сумісні публікації аспірантів та наукових керівників напряму віддзеркалюють наукові результати.

Зав. каф. загальної біології та водних біоресурсів Маренков О.М.

Дані освітньо-наукові програми підготовлені у відповідності із Законом України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014. Вони характеризують результати та зміст освітньої діяльності ДНУ імені Олеся Гончара з майбутньої підготовки докторів філософії за спеціальністю 091 Біологія та 101 Екологія. Представлені ОНП дозволяють випускникам набути як загальних, так і фахових компетентностей. Ряд компетентностей програм має за мету формування дослідницької складової, що необхідно для підготовки доктора філософії. Для контролю вищезазначених компетентностей запропоновані відповідні програмні результати, які визначають ступінь сформованості загальнонаукових, професійних та дослідницьких компетентностей. Відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту», освітня програма передбачає обов'язкову та вибіркову компоненти в достатньому обсязі. Додатковим позитивним моментом програм є той факт, що між ДНУ та іншими установами існують наукові зв'язки, які закріплені договорами про співпрацю, що надасть можливості аспірантам отримати фахову консультацію спеціалістів та користуватись матеріально-технічною базою інших установ. Це дозволить майбутнім фахівцям опанувати різноманітні сучасні методи, отримувати гарний сучасний практичний досвід, бути безпосередньо включеними у науково-дослідну роботу та

виробничий процес. З минулого досвіду зазначу, що у результаті такої тісної співпраці випускники ДНУ демонструють високий рівень як теоретичної, так і практичної підготовки і швидко пристосовуються до умов праці в різних установах та на виробництві. Тому випускники ДНУ користуються широким попитом як в Україні, так і за кордоном і є конкурентоздатними на українському та міжнародному ринку праці.

Голова міжкафедрального семінару
біолого-екологічного факультету, проф.

Олена СЕВЕРИНОВСЬКА